

Oulun seudun Sotaorpojen oopperamatka Suomussalmelle

Nelisenkymmentä sotaorpoyhdistyksen matkalaista körötteli bussilla kesäkuun alussa 2022 Suomussalmen lähellä sijaitsevalle vanhan Kurimon tilalle , jossa poppoo ruokaili 235 vuotta vanhan talon viihtyisässä pirtissä. Matka jatkui kylläisenä Suomussalmen kesäteatteri Retikkaan, jonne bussimme saapui jo tuntia ennen esitystä. Tunnin kuluessa orkesteri viritteli soittimiaan ja laulajat avasivat ääntään säätäen samalla kovaäänisten kuuluvuutta. Talvisodasta kertova ooppera Raatteentie osui sopivasti Ukrainassa käytävän sodan aikaan. Talvisodassahan Suomella ja Ukrainalla oli traaginen kohtalonyhteys. Silloin suomalaiset tuhosivat Raatteentiellä ukrainalaisen divisioonan nro 44 lähes täysin. Se menetti sotilaistaan 70 % kaatuneina ja koko kalusto jäi suomalaisille. Divisioonan komentaja Vinogradov teloitettiin henkiin jääneiden sotilaiden edessä Vasonvaaran järven jäällä.

Ooppera käynnistyi Suomussalmen lapsiryhmän laululla. Jatkossa esitys eteni talvisodan historiaa noudattaen. Oopperan tekijät: Sävellys Uljas Pulkkis, libretto Panu Rajala ja ohjaus Vilppu Kiljunen.

Päärooleissa lauloivat baritoni Juha Kotilainen (eversti Siilasvuo), tenori Jyrki Anttila (D.44:n komentaja Vinogradov) ja tenori Aki Alamikkotervo (politrukki). Muissa nimirooleissa esiintyivät mm. Juho Sten (esikuntapäällikkö Marttinen), Tuomas Miettola (Tahvo) ja Rolf Boman (kirjailija Ilmari Kianto). Evakkoon lähtiessä Kianto kirjoitti sikarilaatikon kanteen venäjänkielisen viestin, jossa hän kehotti vihollista jättämään Turjanlinnan rauhaan ja menemään lähellä sijaitsevalle välirikossa olevan sisaren kesämökille. Evakkomatalla Kianto asui ensin perheineen Muhoksella ja muutti sieltä Raaheen. Suomalaiset sotilaat löysivät sikarilaatikon ja kirjailija vangittiin myöhemmin maanpetoksesta. Kiantoa kierrätettiin useissa vankiloissa, kunnes Presidentti Kyösti Kallio armahti hänet vapauteen.

Minä olen olemattoman sävelkorvan omaavana tumpelo arvostelemaan musiikkiesityksiä. Sen verran voin sanoa, että lavalla laulettiin kovaa ja korkealta. Kovaäänisestä kaikuvaan aarian sanoista ei saanut täysin selvää, mikä heikensi hieman esitystä. Oopperan juoni jäi myös hämäräksi sellaiselle katsojalle, joka ei tuntenut talvisodan aikuista Suomussalmen ja Raatteentien historiaa.

Kaiken kaikkiaan ooppera jäi kuitenkin mieleen mieluisana kokemuksena, vaikka olenkin tottunut matalampaan musiikkiin. Täytyi ihaila laulajien hyvin korkealle yltävää äänivaraa. Oli myös ilo seurata, kuinka nuori kapellimestari Eero Lehtimäki ohjasi orkesteria ja esiintyjä tahtipuikolla varmoin ottein.

Raatteentie ooppera päättyi kaikkien esiintyjien yhteislauluun: ” *Me voimme vain toivoa, että lapsemme elävät rauhan rintamassa kerran,* ” ja hetken päästä kuoro jatkoi Nälkämaan laulua mukaellen: ” *Miekkaa jos tarvis, tartutaan vaan, puolesta hengen, heimon ja maan.* ”

Yleisö ablodeerasi pitkään seisomaan nousten. Ukrainan sodan aikaan osuvaa talvisodan oopperaa voidaan pitää myös protestina sodan kauheutta vastaan.

Jälkikeskustelujen mukaan Raatteentie-ooppera jäi sotaorpojen mieleen hyvin koskettavana, mutta myös antoisana kokemuksena.

Pertti Marttinen